

**FILOLOGIK BO'LMAHAN OTMLARDA RUS TILI CHET TILI SIFATIDA
DARSLARIDA MULOQOT KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH****Arslonova Mexribonu Tavakkal qizi**

o'qituvchi, Farg'ona davlat universiteti

Yo'dosheva Dilnoza Tojiali qizi

o'qituvchi, Farg'ona davlat universiteti

Gizdulin E.F.

o'qituvchi, Farg'ona davlat universiteti

Annotatsiya: Maqolada rus tilida chet tili sifatida darslarda filologiya bo'lmagan universitetlar talabalarida muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish ko'rib chiqiladi. Haqiqiy kommunikativ vaziyatlarda tildan amaliy foydalanishga e'tibor qaratib, rus tilini samarali o'qitishga yordam beradigan usul va yondashuvlar o'rganilmoqda. Rolli o'yinlar, guruh loyihalari va munozaralar kabi haqiqiy materiallar va interaktiv o'qitish usullarini birlashtirishga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, o'qituvchilar o'quv jarayonida duch keladigan muammolar ko'rib chiqiladi va ularni hal qilish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Muloqot qobiliyatlari, rus tili chet tili sifatida, nofilologik universitetlar, o'qitish usullari, interaktiv usullar, haqiqiy materiallar, madaniyatlararo kompetentsiya, talabalarning motivatsiyasi.

Annotation: The article considers the development of communication skills in students of non-philological universities in classes in Russian as a foreign language. Focusing on the practical use of language in real communicative situations, methods and approaches are being studied that help to effectively teach the Russian language. Particular attention is paid to the integration of authentic materials and interactive teaching methods such as role-playing games, group projects and discussions. Also, the problems faced by teachers in the educational process are considered and ways to solve them are proposed.

Keywords: Communication skills, Russian as a foreign language, non-philological universities, teaching methods, interactive methods, real materials, cross-cultural competence, student motivation.

O'quv jarayoni-bu faol, dinamik jarayon bo'lib, unda umumiy pedagogik cho'chqachilik bankiga o'zlarining o'ziga xos, noyob, individual xususiyatlarini yaratadigan, yaratadigan, yaratadigan o'qituvchilarning tajribasi tanlanadi va saqlanadi. Bugungi kunda zamonaviy darsliklar, ma'lumotnomalar va lug'atlar ushbu o'zgarishlarni aks ettiradigan va qayd etadigan o'quv jarayonida ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan yangiliklar, o'zgarishlarni o'z mazmuniga olib keladi. Albatta, o'quv adabiyotlarining har xil turlari nafaqat har tomonlama bilimlarni o'zlashtirishga, balki o'quvchi yoshlarda madaniyatni (xulq-atvor, aloqa, nutq va boshqalar) rivojlantirishga, o'z-o'zini rivojlantirishga, o'z-o'zini tarbiyalashga qodir mustaqil, ijodiy shaxsni shakllantirishga yordam beradi.

Turli fanlar (sotsiologiya, psixologiya, pedagogika, filologiya va boshqalar) yo'nalishidagi madaniy muammoga qiziqish tasodifiy emas. Dunyoning turli davlatlari va xalqlari o'rtasidagi tobora kengayib borayotgan va chuqurlashib borayotgan aloqalar sharoitida etnik guruhlar, odamlar, turli tillarda so'zlashuvchilar o'rtasidagi madaniyatlararo aloqaning samaradorligi to'g'risida savol tug'iladi. Bizning fikrimizcha, tadqiqotchilarning asosiy vazifasi nutq aloqasi madaniyatini, xususan, nutq madaniyati va nutq madaniyatini oshirish,

fuqarolar o'rtasida to'liq tushunish va hurmat, bag'rikenglikka erishishning mumkin bo'lgan yo'llarini o'rganishdir [1,26]. Shu munosabat bilan, biz talabalarning nutq madaniyatini rivojlantirish muammosini turli xil o'quv fanlarini o'qitish orqali hal qilish mumkinligiga ishonamiz. Chunki talaba yoshlarning nutq va muloqot madaniyatini rivojlantirish, turli xalqlarning madaniy boyliklarini o'zlashtirish talabalarning umumiy madaniyatini oshirish bilan chambarchas bog'liq bo'lgan shaxsni shakllantirishning asosiy elementlaridan biridir, shuningdek, tilni o'rganish va tarbiyalashda ustuvor ahamiyatga ega, chunki universitet madaniyat va ma'rifat markazidir [2,3].

Nutq madaniyatini takomillashtirish rus tilini o'qitish metodologiyasining dolzarb vazifasidir. Shu munosabat bilan biz talabalarning umumiy madaniyati darajasining sezilarli darajada oshishi har bir o'quv yilida talabalar yoshlarining muloqot madaniyati va nutq madaniyatini boyitish va faollashtirish bo'yicha tizimli va tizimli ishlar bilan bevosita bog'liq deb hisoblaymiz. Shu nuqtai nazardan, nutq madaniyati modellarining algoritmlari va namunalari ma'lum qiziqish uyg'otadi, ular bilan talabalarni o'qishning birinchi kunlaridan tanishtirish kerak. Bizning fikrimizcha, talabalar nutqining me'yoriy, adabiy va majoziy tomoniga ko'proq e'tibor berish, ularning nutqida odamlarning madaniy fondidan so'zlar va iboralarni ongli ravishda va mos ravishda qo'llash qobiliyatini shakllantirish muhimdir. Bu erda biz aforizmlarni, taniqli va taniqli shaxslarning qanotli ifodalarini, shuningdek folklor materiallarini, shu jumladan maqol va maqollarni nazarda tutamiz. Shu munosabat bilan biz o'quv materialini taqdim etadigan o'quv qo'llanmasini ishlab chiqmoqdamiz, unda talabalar yoshlarining umumiy madaniyati, shuningdek, nafaqat universitetda amaliy mashg'ulotlarda, balki undan tashqarida ham faol foydalanish kerak bo'lgan aloqa va nutq madaniyati ustida ishlash uchun mashqlar va topshiriqlar mavjud. Albatta, gapirish holati va mavzusiga, eng yaqin og'zaki muhitga, aloqa sheriklariga qarab, odamlarning madaniy fondidan madaniy so'zlar va iboralarni o'ziga xos ma'noda to'g'ri va ongli ravishda tanlash va ulardan foydalanish qobiliyatini o'rgatish universitet talabalarining nutq madaniyatini rivojlantirishdagi muhim qadamlardan biridir. Bularning barchasi "zamonaviy yoshlarning nutq madaniyati" o'quv qo'llanmasini yaratishda hisobga olinadi.

Kelgusida talabalar tomonidan muloqot madaniyati va nutq madaniyatini o'zlashtirish bo'yicha "muloqot madaniyati va madaniyati" o'quv qo'llanmasining elektron versiyasini yaratish rejalashtirilgan. Ushbu elektron kitobning nazariy qismida "madaniyat", "nutq madaniyati", "nutq madaniyati" tushunchalarining ta'rifi, ularning xususiyatlari va ahamiyati taqdim etilishi rejalashtirilgan. Ikkinchi-amaliy qism talabalarning nutq madaniyati va muloqot madaniyatini o'zlashtirishlari uchun nutq namunalari va modellari bilan ifodalanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, nutq madaniyati bo'yicha nutq modellarini faol qo'llash bo'yicha vazifalar va mashqlar, bizning fikrimizcha, ma'lum darajada universitetda o'qish jarayonida madaniy bilimlarni olish uchun ijobiy motivatsiyani oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, taqdim etilgan vazifalar va mashqlar universitet amaliyotida asoslanishi, mavjud bo'lishi va tekshirilishi kerak, bu esa o'qituvchining talabalar yoshlari oldiga qo'ygan uslubiy tushunchalarini qayta ko'rib chiqishga imkon beradi. Bizning fikrimizcha, har bir fan o'qituvchisi yoshlarga har qanday fan bo'yicha darslarda umumiy psixologik iqlimni yaxshilashga hissa qo'shadigan va hissa qo'shadigan tabiiy hayotiy vaziyatlarda Madaniyatshunoslik yo'nalishidagi nutq modellarini faol ravishda qo'llashga o'rgatishga tayyor bo'lishi kerak. talabalarning o'qituvchiga va bir-biriga bo'lgan hurmatini, shuningdek, do'stona muhitni yaratish va madaniyatli munosabatlar. "Madaniy" ko'nikma va ko'nikmalarni rivojlantirish va takomillashtirishning bunday usuli zamonaviy kommunikativ AKTning sxemasini tubdan o'zgartiradi.

Bizning fikrimizcha, aynan o'qituvchi ta'limni "madaniyatlashtirish" jarayonining tashkilotchisi sifatida ishlaydi. Madaniy vazifalarni o'quv jarayoniga haqiqatan ham keng tatbiq etish darsni yanada foydali, qiziqarli va qulay qilishga yordam beradi, shu bilan

talabalar madaniyatini, shu jumladan muloqot madaniyati va nutq madaniyatini o'zlashtirishni tezlashtiradi, bu bizning fikrimizcha madaniy bilimli shaxsning muhim va asosiy postulatlaridan biridir.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Skvortsov L. I. madaniy nutqning nazariy asoslari. Moskva, 1980 yil.
2. Kazartseva O. M. nutqiy aloqa madaniyati. Moskva: Ilm, 2001.
3. Gafurova G. R. zamonaviy ta'limni rivojlantirishning innovatsion tendentsiyalari. Rossiya va Evropa: madaniyat va iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlik XI xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari: 2 qismdan iborat. 2015. 106-107-betlar.
4. Kavetskiy I. T., Ryzhkovskaya T. L., Koverneva I. A., Ignatovich V. G., Loban N. A., Saburov X. M. zamonaviy ta'limni rivojlantirishning asosiy tendentsiyalarining talabalar shaxsini shakllantirishga ta'siri. Asosiy tadqiqotlar. 2014. № 3. 613-616-betlar.
5. Bogachuk, A. V. ta'limni rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalari / A. V. Bogachuk, E. V. Fomenko. - Matn: to'g'ridan-to'g'ri // pedagogikaning dolzarb vazifalari : IX xalqaro materiallar. ilmiy. konf. (Moskva, 2018 yil iyun). - Moskva: Buki-Vedi, 2018 Yil. 50-52 betlar. - URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/279/14340/> (kirish sanasi: 19.05.2024).